

נ-3700 פנינים ב-2 הכרכים יחד

פרשת האזינו

גליון 13 -

נעילה

■ **בנעילה ה' הוא האלוקים** - משל נאה - מדוע מזכירים שמות 'רחמים' ו'דין' יחד בסילוק נעילה אומרים ז' פעמים: ה' הוא האלוקים.

א"ק, יש להאיר על פי המובא [באר הפרשה]: מעשה ברבי בעיירה נידחת שהי' בנו צריך מלמד ולא השיג לו, לפיכך הי' האב מלמד את בנו, וכאשר הי' מלמדו הוצרך לפעמים להכותו, והי' הבן מצעק 'אבא אבא', אמר לו הרבי: כעת אינני אבא - עכשיו אני מלמד, ובערב כשחזרו הביתה שאל הבן את אביו: מה אתה עכשיו? אמר לו 'כעת אני אבא', כך חזר הדבר כמה פעמים.

ערב אחד אמר לו הבן: מה אתה עכשיו? אמר לו: כעת אני אבא, אמר לו הבן: אז תגיד למלמד שלא יכה אותי.

וכן יש לומר כאן: לפי שה' הוא מידת רחמים, ואלוקים זה מידת הדין, ויום הכיפורים הוא יום מלא רחמים, לכן מזכירים בסילוק יוה"כ, ש'ה' הוא האלוקים, שתמתיק לנו 'מדת הרחמים' את 'מידת האלוקים', שלא תכה אותנו.

ו'בשם הגדולים' כתב שרבי יהודה ממודינא, לא הי' מאמין בגלגול, עד שראה ילד בן חצי שנה שהצטמק ומת, ובטרם מותו קרא 'שמע ישראל' בחיתוך לשון ובקול גדול.

א"ק, לכאורה כן הוא דעת רש"י [שיש גילגולים], שהרי ביאר עה"פ (לב מ) [בביאור השני]: 'חי אנכי לעולם', 'איני ממנה לפרוע לפי שיש לי שהות בדבר כי אני חי לעולם ובדורות אחרונים אני נפרע מהם' [ע"כ].

ומדוע יפרע בדורות אחרונים, חטא של דורות ראשונים? אין זאת אלא שהדור האחרון, הוא גלגול שחטא בדורות ראשונים, ועתה משלם.

והחפץ חיים גירש גלגול [דיבוק] ע"י מנין ת"ח, ור' אלחנן וסרמן הי' ביניהם, והי' ר' אלחנן נוהג לספר 'המעשה בדיבוק' בפורים.

ובשנת תשט"ו התפרסם על דבר ילד בן עשר שהי' אומר על פה ש"ס וראשונים דברים שלא שמע מעולם. [עד כאן מהסטייפלר, א"ק, אך תמיהני היכן הוא אותו ילד היום, ומי שמע עליו].

שוב שמעתי מרג"ר מנחם שטיין ש-א שהתקשר אליו אותו ילד ואמר לו: אני הוא! ולא הי' המעשה בתשט"ו אלא בתשי"ד [וכיום אני בן 72], קוראים לו ישראל מנדל מנהל חשבונות בבית חולים לניאדו, גר ברח' אדמו"ר מגורליץ 21 נתני' / ואביו [חסיד בעלז] הכניסו אצל האדמו"ר מבעלז [רבי אהרן רוקח], והוא שיכח ממנו את התורה, והוסיף שזוכר שהי' בגיל 4 אצל האדמו"ר, והסביר טעם שהי' נסתר עד עתה, שאמרו לו להסתיר עצמו מחשש עין הרע, וכעת שוב אינו חושש.

➤ **הצור תמים פעלו** (לב ז)

■ **הנהגת הקב"ה 'בכל רגע' באופן הראוי ביותר** - וצ"ב מה לנו להתפלל על חולה?!

לפני רבי לוי יצחק מברדיטשוב ישבו ב' אנשים והתלוננו על מצבם, שאלם הרבי: כיצד אתם הייתם מנהיגים העולם? אחד אמר: שלא יהי' צער, שני אמר: שלא יהי' עוני ומחסור.

נענה הרבי ואמר, ואני הייתי עושה בדיוק כפי שהקב"ה עושה, כי הלא ברור שהאופן בו הקב"ה מנהיג הוא הטוב ביותר. אלא שחסר לנו ידיעה בחשבונות שמים.

וכן הח"ח שאל אחד על מצבו, וענה: 'לא הי' מזיק אם הי' טוב יותר', אמר לו הח"ח: מנ"ל הא? והרי וודאי שאם הי' אפשר 'טוב יותר', היו נותנים לך מהשמים.

א"ק, אמנם צ"ב, דא"כ למה מתפללים על אדם הנתון בחולי או בצרה, והלא בוודאי מצבו הוא הנכון ביותר, לפי מה שהביא הח"ח לעיל.

ואולי מבקשים שישתנה מצבו [הרוחני], באופן שניתן יהי' לטפל בו באופן אחר 'פחות כואב'.

➤ **כי שם ה' אקרא הבו גדול לאלוקינו** (לב ג)

■ **סמך מתהלים שמונתו להרהר בד"ת, קודם שיברך 'ברכת התורה' [והגר"א אוסר]**

בגמ' (ברכות כא), אמרו: מכאן לברכת התורה לפנינה.

שיטת הגר"א שגם 'הרהור' בד"ת אסור קודם שיברך.

הרב אברמסקי אמר: יש קצת סמך מתהלים (מזמור קיט) לשיטות שחולקות על הגר"א [וסוברים ד'הרהור' מותר קודם ברכת התורה], כדלהלן:

'בלבי צפנתי אמתך' - שקודם ברכה"ת רק הרהרתי בד"ת*, 'ברוך אתה ה' למדני חוקיך' - היינו ברכת התורה, אז - 'בשפתי ספרתי כל משפט פיך' - ששוב מותר [לאחר הברכה] בדיבור פה.

* 'למען לא אחטא לך' - שאין ללמוד קודם 'ברכת התורה'.

➤ **אל אמונה ואין עול** (לב ד)

■ **בענין יסורים**

רבי יצחק בלאזר: אם בני המשפחה של החולה צדיקים, לא יחלה קרובם, כי למה יצטערו [בלא חטא] על 'עון קרובם'.

ובזה יש מבארים, אשר אמר שאול: 'ואין חולה מכם עלי' [ש"א כב ח], היינו אם הייתם משתתפים בצערי, 'עד כדי כך' שכשמגיע אלי 'דבר רע' הייתם נעשים חולים, הרי אפשר ש'מן השמים' היו פוסקים: שכיון שלכם לא מגיע הצער הזה - לפיכך ימנע הפורענות גם ממני [שאול המלך].

★

עוד בענין ה'יסורים' בשם הגר"א, שה'יסורים' מעמידים האדם ביום הדין, כי בהתקבץ העבירות נגד המצוות, מכריעים העבירות לכף חובה, ובפירט שהעבירות עשה 'ברצון רב', משא"כ המצוות עשה 'בכבדות', ובזכות היסורים, יוצא דינו לזכות.

★

בענין היסורים כתב החפץ חיים (תהלים יט): 'משפטי ה' אמת צדקו יחדיו', שאם אין ידוע למה מגיע לאדם צרה? התשובה היא: 'יחדיו' - כאשר [תחבר 'יחדיו' - את מצבו בכל הגלגולים], ותדע מה הי' עמו בגלגולים קודמים, ומה בא לתקן, אז תראה כיצד 'משפטי ה' צדקו יחדיו'.

עוד הי' רגיל הח"ח לומר: שאין דבר 'רע' בעולם, כי הכל בסוף לטובתו, אלא שמותר לומר שהמצב הוא 'מר', והיינו כמו רפואה המועילה, אך היא מרה.

■ **עניני גלגול נשמות**

בענין הגלגול כתב הסטייפלר, אף שמקצת הראשונים לא קבלוהו, רובם קיימוהו* וכן הגר"א קיימו.

◀ הצור תמים פעלו (לב ד)

■ צדיק ורע לו רשע וטוב לו

אומר הח"ח: המתלונן על 'הנהגת הקב"ה בעולמו', הרי הוא משול:

משל א: לאורח המגיע לבית הכנסת, ורואה איך ססדר העליות 'מעוות', כאן נותן הגבאי עליה לנער קטן, ואח"כ לאיש צעיר [ומדלג על זקן ונשוא פנים], אחר התפילה לא עצר ברוחו, והתלונן אצל הגבאי, ענה לו הגבאי: הנער הקטן הוא כהן [ואין כהן אחר], הצעיר יש לו יא"צ וכו'.

משל ב: אחד הוצרך לצאת באמצע התפילה, ובצאתו שמע הפסוק: 'שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים' [ותמה: מדוע שומר ה' את הרשעים] השני [הגיע באמצע התפילה]: ושמע הפסוק: 'את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד' [ונודע: מדוע ישמיד ה' את אוהביו].

כן הוא הרואה המעשים הנעשים תחת השמש, ויש לו 'הצעות לשיפור', צריך הוא לדעת: שהוא 'בא באמצע', ואינו יודע מה עבר על האדם בגילגולים קודמים, ומה התפקיד שלו בעולם. [ע"פ באר הפרשה].

◀ כי חלק ה' עמו (לב ט)

■ ביאור מידת הקב"ה - 'שמח בחלקו'

ר' חיים מוואלוז'ין שאל את הגר"א, כתוב [תנא דבי אליהו]: שאחד ממידותיו של הקב"ה 'שמח בחלקו', ושאל: הרי 'לה' הארץ ומלואה', וכיצד תתבטא מידה זו?

והשיב לו הגר"א: שהקב"ה שמח ב'ישראל' שהם חלקו, כדכתיב 'כי חלק ה' עמו'.

◀ כנשר יעיר קנו על גזליו ירחף (לב יא)

שאומר מוטב יכנס החץ בי, וכן גם ענן השכינה (שמות יד): 'ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל'.

א"ק, וצ"ב מה הדמיון, הרי הנשר מקריב עצמו להפגע למען ילדיו, ואילו המצרים לא פגעו בקב"ה?

וי"ל דמ"מ איכא 'חילול ה'', וכעין טיטוס שדקר הפרוכת, ויצאו ממנה טיפי דם, ואמר 'שהרג עצמו', וכן כאן איכא 'חילול ה'' שמדמים המצרים, שהאבנים פוגעים בענן.

◀ ודם ענב תשתה חמר (לב יד)

בספר 'ימי רצון', הביא לדון על מוצץ [כגון ענבים] האם חשיב אכילה או שתיה [נפק"מ גם לשיעור אכילה ושתיה דיוה"כ] / והנה ברש"י [לחד לשון] הביא דמוצץ ענב ומוצא בו טעם יין, והפסוק קראו 'תשתה', והוא לכאורה ראוי.

◀ לולא כעס אויב אגור ... פן יאמרו ידינו רמה (לב כז)

■ בזכות רשעי האומות - ישראל קיימים

ע"י רש"י, שכתב שלא יתן הקב"ה לכולות את ישראל, כי יצא מכך 'חילול ה''.

ומשמע שאם לא 'חילול ה'' - ה' הקב"ה מכלה את עם ישראל / וכן מצאנו ביציאת מצרים, (תהלים קו כג): 'ויאמר להשמידם לולא משה בחירי', שאמר (במדבר יד יג): 'ושמעו מצרים' וגו' 'ואמרו מבלי יכולת ה' להביאם', הרי לנו שוב: שרק בגלל חילול ה' ניצלו עם ישראל.

וראה עוד עה"פ (כט א): והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה 2994.

◀ וכיפר אדמתו עמו (לב מג)

וכיפר אדמתו עמו, ופרש"י: 'כשעמו מתנחם - אף האדמה מתנחמת', וכן הוא אומר (תהלים פה): 'רצית ה' ארצך כששבת שבות יעקב'.

א"ק, הרי לנו שיש ל'ארץ' חשיבות בפני עצמה, וכן מצאנו במקדש [חשיבות בפני עצמו] 'רחם עלינו ועל מקדשך'.

וכפי שמצאנו ברמב"ם [יסודי התורה ג ט] שה'כוכבים' חכמים מהאדם, אך פחות מהמלאכים, א"כ מדוע לא יהי 'ישות' ל'ארץ' ישראל, ולמקדש?

◀ הוא והושע בן נון (לב מד)

והלא כבר קראו 'הושע'?

חנוכת התורה, שהיו"ד שניתן ליהושע ניטל משרה [שהי' שמה קודם שרי].

והנה שרה חיתה 38 שנה מ'שינוי השם עד מותה', וכן יהושע שונה שמו למשך 38 שנה. ועתה 'הודיע הכתוב כוחו' ששוב אינו נקרא בשם שקרא לו רבו, אלא חזר לשמו הראשון.

◀ ובדבר הזה תאריכו ימים (לב מז)

■ רפואה - בנח התורה

'בדבר הזה' - תורה, כמעשה הט"ז שבאה אשה לצעוק לפניו על דבר בנה החולה, ואמר לה הט"ז: שיתן לו 'זכות הלימוד' שעוסק בו כעת.

וכן שמעתי מבעל 'חשוקי חמד', שהעירו את ה'מרחשת' [או גאון אחר] באמצע הלילה על דבר אשה ה'מקשה לילד', ומה עשה? ביקש שיביאו גמ' ועיין ברש"י מוקשה ותירצו, ואמר כשם שהקלנו בתירוצנו על הקושי ברש"י, כן יה"ר מלפניך להתיר הקושי מהילדת פלוגית בת פלוגית.

ולמדנו שהרצאה להתפלל על חולה, אין די בכך שיאמר קפיטל תהלים, אלא צריך שיקבל ע"ע איזה הנהגה טובה וכו"ב.

◀ בעצם היום הזה עלה אל הר העברים (לב מט)

■ איך רצו בני ישראל - למנוע את מיתת משה

בג' מקומות נאמר בעצם היום, [בנח, מצרים, ופטירת משה], שהיו אומרים: 'אין אנו מניחים' וכו'.

ומקשים: בשלמא בנח - לא יתנוהו להכנס לתיבה, במצרים - לא יתנום לצאת מהארץ, אלא ב'מיתת משה' האין ימנעו את מותו?

א. ומתרצים, שהיו מתפללים, וא"ת, הלא הגיע זמנו ומה יעזור להתפלל? תשובה: כבר מצאנו ברבי שכל זמן שהתפללו בבית המדרש לא מת. עד שהפסיקתם 'שפחתו של רבי'.

ב. והגר"ז מפרש שנאמר: 'ומות בהר' [הרי שקבע הקב"ה מקום מותו בהר], ואמרו ישראל: שלא יתנו לו לעלות.

■ נגזר על האדם - היכן המקום שבו ימות

ג. א"ק, ובאמת לא צריך הטעם, של 'ומות בהר', דאיתא בגמ' (סוכה ג): רגליו דאיניש וכו', פירוש: שנגזר על אדם היכן המקום בו ימות, וכל עוד אינו שם - אין מלאך המוות יכול להמיתו. אלא שבזכות 'ומות בהר' נודע לישראל איה מקום מיתתו, [ואולי רק המתים ע"י מלאך המוות, נאמר בהם שרק במקום מסויים ימותו].

◀ על אשר מעלתם בי על אשר לא קדשתם אותי (לב נא)

■ העושה עבירה - ישלם גם על 'ביטול מצוה' שהי' יכול לעשות באותו זמן

כתב הגר"א מאי דכתיב: 'דין וחשבון' * דין - על עבירות, חשבון - על מצוות שלא עשה באותו זמן / וגם כאן אשר 'מעלתם' - עבירה, על אשר 'לא קדשתם' - חשבון על ביטול מצוה.

■ מדוע מתאים הלשון 'חשבון' - לביטול המצוות יותר מאשר 'דין' הגרמ"ד סלאוואצ'יק, מדקדק מדוע נקרא החלק של ביטול המצוות בשם 'חשבון' [הלא כמו כן אפשר הי' גם לומר שיתן 'דין' על המצוות שלא עשה?]

א"ק: וי"ל דיש לחשב את זמן 'תלמוד תורה' ב'ריבוע': שכל שעה מכפילה את השעה הראשונה, [ונמצא ביטול של ד' שעות שווה ט"ו שעות

* לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון (אבות ג).

להנצחות ובכל עיני הספר:

אימייל: 6916645@GMAIL.COM